

STOCKHOLMS ÖVERSIKTSPLAN

Samrådsunderlag, oktober 2008

BILAGA

Redovisning av riksintressen enligt miljöbalken

Inledning

Bland de formella krav på översiktsplanens innehåll som ställs i 4 kapitlet 1 § plan- och bygglagen återfinns redovisning av riksintressen enligt miljöbalken, och att det av planen ska framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena.

I denna bilaga har sammanställts de riksintressen som behöver behandlas i översiktsplanen med syftet att samrådet kan ge besked om deras riktighet. Sammanställningen är också avsedd att ligga som grund för fortsatt arbete med att i samråd med främst Länsstyrelsen ytterligare tydliggöra riksintressena och hur de bör tillgodoses i den slutliga översiktsplanen.

Avsikten är redovisa riksintressena enligt miljöbalken och hur de tillgodoses samlat i den slutliga planen.

I redovisningen kommenteras vissa riksintressen särskilt och några hänvisningar görs till var i samrådsunderlaget, *Stockholms översiktsplan, samrådsunderlag oktober 2008*, respektive fråga behandlas. Hänvisningar till underlag för redovisningen återfinns sist i bilagan.

Riksintressen i Översiktsplan 99

Översiktsplan 99 behandlar riksintressen som var aktuella 1993-1996 och som då redovisades av Länsstyrelsen som underlag för arbetet, i samrådsyttrande 1996 och i granskningsyttrande 1997. Inför aktuellprövning av planen redovisade Länsstyrelsen 2004 nya förutsättningar vad gäller riksintressen.

Riksintressena tillgodoses i Översiktsplan 99 genom planens markanvändning med planeringsinriktningar samt genom olika förhållningssätt.

Underlag från länsstyrelsen mars 2008

Som underlag för kommande ny översiktsplan har Länsstyrelsen redovisat aktuella riksintressen enligt miljöbalken i mars 2008. Denna visar att flera centrala verk har fattat nya beslut om riksintressen sedan Översiktsplan 99 antogs och att tidigare försvarsområde av riksintresse har utgått. Ett lagskydd som riksintresse har vidare införts för s.k. Natura 2000-områden.

Riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken

Kulturmiljövård
Naturvård
Vägar
Järnvägsnät
Stockholm-Bromma flygplats
Stockholms hamn
Farleder
Kraftledning

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken

Nationalstadsparken
Saltsjöns öar och stränder
Mälaren med öar och strandområden
Natura 2000-områden

Kulturmiljövård (Miljöbalken 3 kapitlet 6 §)

Översiktsplan 99 redovisar som riksintressen för kulturmiljövården dels det större området Stockholms innerstad med Djurgården, dels ett antal miljöer i övriga staden. Några av miljöerna av riksintresse omfattas av Nationalstadsparkens lagskydd. Redovisningen är densamma som i Översiktsplan 90.

Stockholms innerstad med Djurgården

Riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården redovisas i Översiktsplan 99 preciserat till ett antal miljöer och karaktärsdrag. Dvs. de miljöer och karaktärsdrag i staden som bäst speglar olika epoker eller som kunnat berätta något väsentligt om äldre tiders syn på den byggda miljön. Urvalet gjordes i Översiktsplan 90 i samråd med Länsstyrelsen och utgår från Riksantikvarieämbetets beslut från 1987.

Vid kontakterna med Länsstyrelsen våren 2008 framkom att Riksantikvarieämbetets reviderat värdetexten för området 1997 och att denna idag utgör den officiella beskrivningen av riksintresset som hävdas av ämbetet och Länsstyrelsen. Denna reviderade beskrivning låg inte till grund för Översiktsplan 99, och har först nu aktualiserats gentemot översiktsplaneringen. I skrivelse 2008-05-08 redovisa Länsstyrelsen att följande värdeaspekter av riksintresset bör utvecklas i översiktsplanen:

- stadens parkanläggningar och grönska
- viktiga byggnader och miljöer som representerar 1800- och 1900-talens stadsbyggande, bl.a. nya typer av offentliga byggnader, kommunaltekniska anläggningar, spår av industristaden, handels och näringslivets byggnader, nöjeslivets och rekreativlivets byggnader mm.
- Stockholms särdrag som anpassningen till naturen, stadens front mot vattnet, vyer, årsringar, stenstadens yttre gräns, stadens siluett m.m
- Byggnader och miljöer med anknytning till konstnärliga verk och historiska personer

Komplettering av värden inom riksintresse behöver behandlas under samrådet.

Riksintressen i övriga staden

De riksintressanta kulturmiljöerna i ytterstaden är desamma idag som de som behandlas i Översiktsplan 99.

Gröndal
Gamla Enskede
Olovslund
Pungpinan
Norra Ängby

Ålstensgatan
Södra Ängby
LM-staden
Årsta Centrum
Vällingby-Råcksta
Skogskyrkogården

Samrådsunderlaget

Stadens karaktär och kulturhistoriska värden behandlas i samrådsunderlaget, avsnitt 2.8 *En mångsidig stad för kultur och upplevelser*. Där aviseras en översyn av Stockholms byggnadsordning som idag ingår i dag Översiktsplan 99. Vidare i avsnitt 3.1 om strategin *Utveckla en levande stadsmiljö i hela Stockholm*.

Naturvård (Miljöbalken 3 kapitlet 6 §)

Bromma de Geer moränsystem

På flera håll i Brommatrakten finns system av s.k. de Geermoräner. Det är väl utvecklade system av ryggar med storblockig morän, som visar hur den senaste inlandsisen drog sig tillbaka. Moränryggarna i Bromma karterades av geologen Gerhard de Geer på 1940-talet, därav namnet. Han kunde här utläsa hur isens utbredning förändrats år från år. Moränryggarna är utspridda inom flera stadsdelar, såväl inom bebyggda kvarter som inom naturområden och parker. Ett antal områden utgör riksintresse för naturvården. Ryggarna är 1-6 m höga och 25-100 m långa.

Uppfattningen om hur riksintresset skall avgränsas har skiftat. De delområden som visas på kartan nedan togs fram våren 1997 av stadsbyggnadskontoret i samråd med Stockholms universitet och behandlas i Översiktsplan 99. Ingen förändring av riksintresset har

Områden av riksintresse är:

- Judarskogen,
- Kyrksjölöten, utvidgat nordost om Spångavägen, över Kortenslunds koloniområde,
- två mindre områden i Sundby,
- ett område inom Beckomberga sjukhuspark,
- fyra mindre områden i Olovslund och Nockebyparken

Judarskogen utgör naturreservat sedan 1996 och Kyrksjölöten sedan 1997. Området vid Kortenslunds koloniområde saknar detaljplan.

Vägar (*Miljöbalken 3 kapitlet 8§*)

Sedan Översiktsplan 99 antogs har Vägverket sett över vilket vägnät som utgör riksintresse, beslut 2004-11-08. Kriterierna för att riksintresseförklara vägar har klargjorts. Beslutet innebär att de riksintressanta vägar som redovisas i Översiktsplan 99 kvarstår och kompletteras.

Förteckning över vägar av riksintresse

Vägen ingår i den svenska delen av Transeuropean Network (TEN)

- Väg E4
- Väg E 18

Vägar som ingår i det nationella stamvägnätet

- Väg E4 med anslutningen E4.26 (E4) trafikplats Haga södra – trafikplats Norrtull
- Väg E 18 med anslutningen E18.20 (E18) trafikplats Bergshamra – Roslagstull
- Väg E20
Del av sträckan kan komma att ersättas av Norra länken

Vägar som utgör förbindelse mellan regionala centrum

- Väg 73 (E4) trafikplats Nyboda – Nynäshamn
Förbindelse mellan region- centra Stockholm och Visby

Vägar av särskild betydelse för regional eller interregional trafik

- Österleden (E20) Värtan – (222/260) trafikplats Lugnet
Med hänsyn till den betydelse som infrastrukturen har i Storstockholm skall korridoren för den s.k. Österleden hanteras som riksintresse intill dess beslut baserat på förnyad förstudie och vägutredning tagits.
- Väg 275 (E18) Hjulsta – (E4) trafikplats Tureberg
Viktig länk mellan E4 och E18.
- Väg 279 Kymplingelänken (E18) Rinkeby – (E4) trafikplats Kista
Viktig förbindelse mellan E18 och E4. Länken förbinder E4 med Bromma flygplats

Vägar som förbinder kommunikationsanläggningar av riksintresse

Stockholm-Bromma flygplats

- Väg 275 (Drottningholmsvägen/ 279 (Ulvsundaleden) Nytt riksintresse
Anslutning från (E4) trafikplats Fredhäll – E18
Viktig väg till Bromma flygplats från Stockholm City, respektive E18.

Stockholms hamn - Frihamnen

- E20 utgör anslutning

Stockholms hamn - Stadsgårdshamnen Nytt riksintresse

- Väg 222 (Södra länken) till trafikplats Lugnet/260
Anslutning (73) trafikplats Johanneshov

Länsstyrelsens tillägg våren 2008:

- Förbifart Stockholm med tunnelförläggning av vägen mellan Bergslagsvägen och Akalla. Även de utredda alternativen Diagonal Ulvsunda samt Kombinationsalternativet med förbättringsåtgärder i befintligt vägnät och begränsade nyinvesteringar i kombination med bl.a. satsning på kollektivtrafik beaktas vid planeringen i Stockholm
- Reservat för Essingeledens Brommagren

Samrådsunderlaget

Trafikfrågor behandlas i samrådsunderlaget, avsnitt 2.5 *Ett modernt transportsystem och hållbart resande* samt i avsnitt 3.3 om strategin *Förstärk strategiska samband i staden och regionen* med bilagan *Nya spår och huvudvägar*.

Järnvägsnät (Miljöbalken 3 kapitlet 8§)

Sedan Översiktsplan 99 antogs har Banverket sett över järnvägens riksintressen med i beslut december 2006. Kriterierna till ledning för utpekande av riksintressen har fastlagts med kriterier för befintliga och planerade spåranslagningar, för godstrafikens anläggningar, för stationer och andra anläggningar för järnvägsdriften.

Beslutet innebär att redovisningen av järnvägens riksintressen i Översiktsplan 99 delvis har setts över samt har kompletteras med nya riksintressen.

Förteckning över järnvägens riksintressen/ järnvägsnätet med tillhörande person- och godsterminaler

Tidigare utpekade riksintressen som kvarstår och behandlas i Översiktsplan 99:

- Västra stambanan (Stockholm C-Älvsjö-Stuvsta)
- Ostkustbanan (Stockholm C – Karlberg)
- Mälardalenbanan
- Nynäsbanan (Älvsjö-Farsta Strand och mot Trångsund)
- Värtabanen, industrispår mellan Karlberg och Värtahamnen/Frihamnen

Nya riksintressen enligt Banverkets beslut 2006:

Banor/spåranslagningar

- Citybanan, som ersätter tidigare diskuterade alternativa lösningar genom centrala Stockholm.
- Befintliga pendeltågsnätet i Stockholmsregionen
- Befintlig Roslagsbana
- Befintlig Saltsjöbana

Orter med befintliga rangerbangårdar/växlingsbangårdar

- Årsta

Befintliga kombiterminaler

- Älvsjö kombiterminal

Hamnar av riksintresse, som har spåranslutning, med tillhörande kombiterminal

- Stockholm Värtan

Samrådsunderlaget

Trafikfrågor behandlas i samrådsunderlaget, avsnitt 2.5 *Ett modernt transportsystem och hållbart resande* samt i avsnitt 3.3 om strategin *Förstärk strategiska samband i staden och regionen* med bilagan *Nya spår och huvudvägar*.

Stockholm-Bromma flygplats (Miljöbalken 3 kapitlet 8§)

Översiktsplan 99 redovisar Bromma flygplats som riksintresse. Samtidigt ingår flygplatsen i ett område som enligt planen har stora utvecklingsmöjligheter för stadsbebyggelse om flygplatsen avvecklas. Genom kommunfullmäktiges beslut i mars 2008 har stadens upplåtelse av Bromma flygplatsområde till Luftfartsverket förlängts till och med 2038. Härigenom har användningen av området som flygplats i den nya översiktsplanen klarlagts.

Riksintresset Stockholm-Bromma behöver preciseras vad gäller de anspråk funktionen som flygplats har på omgivningen i förhållande till befintlig bostadsbebyggelse, men även planerad såsom bland annat aviseras som möjlig av staden och Luftfartsverket i det nya upplåtelseavtalet. Det gäller främst bullerstörningar men även risk- och säkerhetsfrågor. Höjdrestriktioner för omgivningarna är tidigare fastlagda.

Målsättningen är att under samrådet kunna klarlägg förhållandena för att i översiktsplanen kunna redovisa utvecklingsområden för bostadsbebyggelse m.m. i omgivningarna till Stockholm-Bromma samt förslag till hantering av befintlig bebyggelse i gällande detaljplaner under bullermattor.

Stockholms hamn (Miljöbalken 3 kapitlet 8§)

Översiktsplan 99 redovisar Stockholm hamnområde i Värtan-Frihamnen som riksintresse för sjöfarten, och hamnverksamheten av strategisk betydelse för Stockholm. Området redovisas samtidigt som ett stadsutvecklingsområde genom att flyttning av delar av hamnverksamheten diskuterats. Översiktsplan 99 redovisar även hamnområdet Stadsgårdshamnen som riksintresse.

Kommunfullmäktige beslutade 2006 att anta hamnstrategin ”Att hamna rätt” som ett inriktningsbeslut för Stockholms Hamnar arbete under lång tid framöver. Stockholms Hamnar har därefter tagit fram en vision, Vision 2015, för att visa möjligheterna att bedriva en funktionell hamn i samklang med stadens utvecklingsbehov.

Sjöfartsverkets beslutade 2001 att Stockholms hamn utgör riksintresse för sjöfarten. Länsstyrelsen har därefter tillsammans med Sjöfartsverket, Vägverket och Banverket tagit fram en rapport som närmare beskriver riksintresset. I rapporten preciseras vilka hamndelar och vilka hamnfunktioner som ingår i riksintresset. Även de miljöfaktorer som måste beaktas för att säkra möjligheterna till fortsatt hamnverksamhet. Rapportens syfte är att tjäna som ett underlag för stadens utbyggnadsplanering och tillståndsprövning samt utgöra ett stöd för andra myndigheters tillståndsprövning och tillsyn. I rapporten klargörs att riksintresset inte är statiskt utan omprövas när förutsättningarna för hamnverksamheten ändras. Men att det är först när en ny lokalisering av verksamheten är tillståndsprövad och kommit till stånd som en omprövning av riksintresset kan ske.

Följande delar av hamnen utgör riksintresse

- Stadsgårdskajen, Masthamnen och Skeppsbron (delvis nytt riksintresse)
- Värtahamnen
- Frihamnen
- Containerterminalen
- Loudden

Farleder (Miljöbalken 3 kapitlet 8§)

Översiktsplan 99 redovisar farleden Saltsjön-Mälaren som riksintresse och anger att framkomligheten ska garanteras.

Sjöfartsverket beslut 2001 innebär att farleden består som riksintresse med följande delsträckor.

- Farleden från Saltsjön in till Stockholms hamnområde (nr 541)
- Farleden genom Stockholms hamnområde via Danvikstull och Årstaviken (nr 915A och 915B)
- Farleden från Stockholms hamnområde in i Mälaren söder om Kungshatt

Kraftledningar (Miljöbalken 3 kapitlet 8§)

Översiktsplan 99 redovisar som riksintresse

- utbyggnad till 400 kV av befintlig kraftledning mellan Bredäng och Masmo

Kraftledningsnätet i Stockholmsregionen består av stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet är uppbyggt av ledningar och stationer för 400 kV och 220 kV och det förvaltas av Svenska Kraftnät. Inför aktuell prövning av översiktsplanen redovisade Länsstyrelsen 2004 att man bedömde att stamnätet med ledningar, kablar och transformatorstationer utgör riksintresse..

Länsstyrelsen hänvisar även till Svenska Kraftnäts utredning från januari 2008 om Stor-Stockholms framtida stam- och regionnät. I utredningen lämnas förslag till ett i stora delar nytt stam- och regionnät.

CityLink, Hagby – Ekudden är den viktigaste delen av Stockholms Ström. CityLink sluter en 400 kV ring runt regionen, så att elen kan matas från flera håll. Genom CityLink får nätet en ny och ännu bättre struktur och gör det möjligt att riva cirka 15 mil luftledningar i Stockholmsregionen.

Från Energimyndigheten föreligger inte något beslut om riksintresse.

Nationalstadsparken *(Miljöbalken 4 kapitlet 7§ och 1§)*

Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården utgör sedan 1 januari 1995 nationalstadspark med ett särskilt lagskydd. Syftet att skydda det historiska landskapet med sina natur- och kulturvärden. I Nationalstadsparken ingår både områden som utgör stora park- och naturområden och områden som är kraftigt exploaterade.

Översiktsplan 99 redovisar Nationalstadsparken som ett särskilt bevarandeområde med inriktningen att området behandlas i en fördjupad översiktsplan, för att bland annat ge den vägledning för tillämpningen av lagskyddet som regeringen avsett då lagskyddet infördes.

Lagskyddet i 4 kapitlet miljöbalken innebär även ett skydd för att åtgärder som påtagligt kan skada det historiska landskapets natur- och kulturvärden inte får tillkomma i Nationalstadsparkens omgivningar.

Ett samråd och utställning föreligger nu ett förslag till översiktsplan för Stockholms del av Nationalstadsparken. Det godkändes av stadsbyggnadsnämnden den 11 september 2008 och är överlämnad till kommunfullmäktige för antagande. Avsikten är att denna fördjupning av översiktsplanen ska ingå som en del i den nya kommunomfattande översiktsplanen.

Saltsjöns öar och stränder *(Miljöbalken 4 kapitlet 2§ och 4§ samt 1§)*

Mälaren med öar och strandområden

(Miljöbalken 4 kapitlet 2§ och 1§)

Saltsjöns öar och stränder samt Mälaren med öar och strandområden är bland de riksintresseområden i landet där särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten gäller. Bestämmelserna skyddar särskilt områdenas värden för turism och friluftsliv då olika exploateringsföretag prövas. De utgör emellertid inget hinder för utveckling av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet och kan därför inte appliceras på förhållanden i Stockholm.

Länsstyrelsen har särskilt påtalat att översiktsplanen behöver tydligt klargöra detta.

Natura 2000-områden (Miljöbalken 4 kapitlet 8§)

Tre områden i Stockholm är utpekade som Natura 2000-områden sedan Översiktsplan 99 antogs. Särskilda bestämmelser om tillståndplikt gäller för att bland annat använda mark och vatten, bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i naturområdet.

- Hansta.
Ett område som består av en ek-hassellund med lång kontinuitet. Det är utvalt som Natura-2000 område som näringsrik ek eller ek-avenbokskog.
- Kyrksjölöten.
Området är utvalt som Natura 2000-område p.g.a. groddjuret större vattensalamander.
- Judarskogen.
Området är utvalt till Natura 2000-nätverket p.g.a. groddjuret större vattensalamander.

Samtliga avgränsade områden ingår i redan bildade naturreservat. Reservaten har tillkommit innan områdena pekades ut som Natura 2000-områden. För alla tre områdena har Länsstyrelsen fastställt bevarandeplaner, daterade 2007-02-05

Underlag för redovisningen

- Länsstyrelsens redogörelse med anledning av delprojektet. Redovisat som komplettering mars 2008 till Länsstyrelsens redogörelse 2004-02-18 inför Stockholms stads ställningstagande om översiktsplanens aktualitet.
- Områden av riksintresse för Naturvård och Friluftsliv
Länsstyrelsen i Stockholms län. Rapport 2001:15
- Kulturminnesvårdens riksintressen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Stockholms län. Rapport nr 22, oktober 1997
- Länsstyrelsens skrivelse 2008-05-08 angående ny översiktsplan för Stockholm och riksintressen för kulturmiljövården
- Svenska Kraftnäts redovisning av slutrapporten för Stockholms Ström. Tillgänglig på www.svk.se
- Vägverkets beslut om vägar av riksintresse 2004-11-08
Tillgängligt på www.vv.se/templates/page3_304.aspx
- Beskrivning av järnvägens riksintressen
Banverket Rapport 2006-12-20
Tillgänglig på www.banverket.se/riksintressen
- Sjöfartens riksintressen
Sjöfartsverkets beslut 2001-10-22
Tillgängligt på www.sjofartsverket.se/templates/SFVXPage_2610.aspx
- Riksintresset Stockholms hamn
Länsstyrelsen i Stockholms län. Rapport 2005:17
- Upphävande av vissa förordnanden om prövning av förhandsbesked och bygglov enligt 12 kap 4§ plan- och bygglagen i Stockholms län. Länsstyrelsens beslut 2007-07-12. Avser upphävandet av det enda riksintresse för totalförsvaret som berört Stockholm. Vid tidpunkten för Öp99 var området sekretessbelagt.

Uppgifterna i denna bilaga har sammanställts av
Cristina Björn, sektionen för strategisk planering